

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****ANSAR ONAT BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2019/14515
Karar Tarihi : 15/6/2022

Başkan : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Engin YILDIRIM
Rıdvan GÜLEÇ
Basri BAĞCI
Kenan YAŞAR

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN
Başvurucu : Ansar ONAT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza davasında başvurunun (sanığın) hazır bulunma talebi reddedilerek ses ve görüntü aktarımı suretiyle duruşmaya uzaktan katılımının sağlanması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/4/2019 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, adli yardım talebinin kabulüne ve duruşmada hazır bulunma hakkı dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, anılan hakka ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yargılanmıştır. Manisa 2. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülen yargılama dört celsede tamamlanmıştır. Yargılamada 9/8/2017 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapılmıştır. Tensip Tutanağı'nda duruşmanın 25/9/2017 tarihinde yapılmasına ve başvurunun duruşma tarihinde Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) aracılığı ile duruşmada hazır bulundurulmasına karar verilmiştir.

6. Başvurucu, yargılamanın 25/9/2017 tarihli ilk celsesine tutuklu bulunduğu ceza infaz kurumundan SEGBİS aracılığı ile katılmıştır. Duruşma Tutanağı'nda başvurunun SEGBİS aracılığıyla duruşmaya katılmak istemediği yönünde Mahkemeye itirazda bulunduğu dair herhangi bir beyanı yer almamaktadır. Duruşmada başvuru, müdafinin de hazır bulunmasıyla savunma yapmıştır. Mahkeme bir sonraki celsede başvurunun duruşmada SEGBİS aracılığıyla hazır edilmesine karar vererek duruşmayı 1/11/2017 tarihine ertelemiştir.

7. Başvurucunun SEGBİS aracılığı ile katıldığı ve esaslı bir işlemin yapılmadığı 1/11/2017 tarihli ikinci celse sonunda başvurunun bir sonraki celsede SEGBİS ile hazır edilmesine ve duruşmanın 4/12/2017 tarihine ertelenmesine karar verilmiştir.

8. Başvurucunun SEGBİS aracılığı ile katıldığı 4/12/2017 tarihli üçüncü celsede iddia makamınca esas hakkında mütalaa sunulmuştur. Duruşma Tutanağı'na göre başvuru, ikinci celsede olduğu gibi üçüncü celsede de SEGBİS aracılığı ile duruşmaya katılmayı kabul etmediğine dair herhangi bir itirazda bulunmamıştır. Duruşmada başvuru ve müdafinin esas hakkındaki mütalaya karşı savunma yapmak amacıyla süre talebinde bulunması üzerine Mahkeme, talebi kabul etmiş ve "*başvurucunun duruşma tarihinde mahkemede hazır edilmesi için ceza infaz kurumuna müzekkere yazılmasına*" karar vererek duruşmayı 28/12/2017 tarihine ertelemiştir.

9. Hükmün açıklandığı yargılamanın 28/12/2017 tarihli son celsesine de SEGBİS aracılığı ile katılan başvurunun bizzat duruşmada hazır bulunmak istediğine dair Mahkemeye herhangi bir bildirimde bulunduğunu ortaya koyan somut bir veriye rastlanmamıştır. Mahkeme, başvurunun silahlı terör örgütü üyeliği suçundan hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir.

10. Başvurucu, gerekçeli temyiz dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- duruşmalara bizzat katılmamış olması nedeniyle savunma hakkının kısıtlandığını belirterek hükmün bozulmasını talep etmiştir. Hüküm kanun yolu denetiminden geçerek kesinleşmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

11. Duruşmada hazır bulunma hakkına ilişkin ilgili hukuk için bkz. *Şehrivan Çoban* [GK], B. No: 2017/22672, 6/2/2020, §§ 38-60.

12. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 2/12/2020 tarihli ve E.2019/9711, K.2020/5965 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Dosya kapsamı incelendiğinde; sanığın ilk savunmasının 20.07.2017 tarihinde bu dosyanın tefrik edildiği 2017/7 Esas numaralı dosyanın ikinci celsesinde, duruşma tutanağına göre beyan ve savunmaların SEGBİS ile alındığı, tefrik işlemi sonrasında ise bu dosya kapsamında sanık savunmasının ilk celse hakim huzurunda gerçekleştirildiği, esas hakkında mütalaya karşı savunmaların ve son sözün alındığı ikinci celsede ise SEGBİS vasıtasıyla savunma alınmasına sanığın itiraz etmeyerek zimnen kabul etmiş olduğu nazara alındığında; sanığın savunma hakkının kısıtlanmadığı anlaşılacakla sanık müdafinin bu yöndeki temyiz dilekçesinde bildirdiği itirazlar yerinde görülmemekle bozma nedeni yapılmamıştır."

13. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 28/4/2021 tarihli ve E.2020/7862, K.2021/3023 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Sanığın ve müdafinin yargılama esnasında SEGBİS ile duruşmalara katılma hususuna itiraz ettiklerine dair duruşma tutanaklarına yansıyan beyanlarının olmaması karşısında savunma hakkının kısıtlandığına ilişkin olgu ve uygulama tespit edilmediğinden, yargılamanın SEGBİS vasıtasıyla icrası sonuca etkili görülmemiştir."

14. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 28/5/2021 tarihli ve E.2020/6134, K.2021/3415 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Zorunluluk nedeni gösterilmeden SEGBİS vasıtasıyla savunma alınmasına, sanığın yargılamanın hiçbir aşamasında itiraz etmeyerek zımnen kabul etmiş olmasına, bu yöntemle savunma alınması, silahların eşitliği ve yargılama ilkesi çerçevesinde sanığın savunmasında zaaflıyet yaratmadığı anlaşılması karşısında, bu yöne ilişkin temyiz itirazları yerinde görülmemekle bozma nedeni yapılmamıştır."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Anayasa Mahkemesinin 15/6/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

16. Başvurucu, yargılama süreci boyunca SEGBİS aracılığı ile dinlenildiğini belirterek duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Bakanlık görüşünde, başvurunun Mahkeme önünde gerçekleştirilen duruşmalara SEGBİS üzerinden ifade vermek istemediği, duruşmada bizzat hazır bulunmak istediği yönünde herhangi bir beyanının bulunmadığı ileri sürülmüştür. Ayrıca başvurunun müdafi yardımından da yararlanmak suretiyle herhangi bir sınırlamaya maruz kalmadan ve teknik bir bağlantı sorunu yaşamadan etkili bir şekilde savunma yapma imkânı bulunduğu ifade edilmiştir.

B. Değerlendirme

18. Anayasa Mahkemesi, *Şehrivan Çoban ve Emrah Yayla* ([GK], B. No: 2017/38732, 6/2/2020) kararlarında duruşmada hazır bulunma hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi bu kararlarda öncelikle kişilerin istemine aykırı olarak SEGBİS yoluyla duruşmaya katılmasının duruşmada hazır bulunma hakkına yönelik bir müdahale teşkil ettiğini tespit etmiştir. Bu müdahalenin kanunilik, meşru amaç ve ölçülülük yönünden inceleneceğini ifade etmiştir. Anılan kararlarda 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 196. maddesinin *kanunilik* ölçütünü karşıladığı ve müdahalenin usul ekonomisinin gerçekleştirilmesine yönelik *meşru bir amaca* dayandığı sonucuna ulaşılmıştır (*Şehrivan Çoban*, §§ 72-104; *Emrah Yayla*, §§ 58-86).

19. Anılan kararlarda ölçülülük yönünden yapılan incelemede ise başvurunun duruşmada hazır bulunma talebinin hangi zorlayıcı nedene dayalı olarak kabul edilmediğinin ortaya konulmaması ve başvurunun SEGBİS yoluyla katıldığı celselerde esaslı işlemlerin yapılması nedeniyle müdahalenin gerekli olmadığı değerlendirilmiştir.

20. Diğer taraftan Anayasa'nın 36. maddesi veya diğer herhangi bir maddesi, kişilerin adil yargılanma hakkının güvencelerinden feragat etmelerini yasaklayan bir hüküm içermemektedir. Ne var ki adil yargılanma hakkının güvencelerinden feragat edilmesinin Anayasa'ya uygun olabilmesi için feragat iradesinin açık olmasının ve sonuçlarının kişi yönünden makul olarak öngörülebilir olmasının yanıda asgari usul güvencelerinin de sağlanmış olması, ayrıca adil yargılanma hakkından feragat edilmesini meşru olmaktan ıkararın üstün bir kamu yararının bulunmaması gerekir (*Nurettin Balta*, B. No: 2016/10023, ř 47).

21. Adil yargılanma hakkı güvencelerinden açık bir şekilde feragat edilebileceği gibi örtülü şekilde feragat edilmesi de mümkündür. Her iki durumda da feragatin tereddüde yer vermeyecek şekilde açık olması ve aynı zamanda kamu yararına aykırılık taşımaması gerekir. Ayrıca rtl feragatin geçerli olabilmesi için feragat eden tarafın söz konusu eylemlerinin sonuçlarını makul olarak ngrebileceğinin ortaya konulması gerekmektedir. Dolayısıyla yetkili yargı organlarının bu konuda varsayıma dayalı bir değerlendirme yapmalarını gerekir (duruşmada hazır bulunma hakkı bakımından yapılan benzer değerlendirmeler için bkz. *Emrah Yayla*, ř 75). Bununla birlikte adil yargılanma hakkı güvencelerinden feragat iradesi, bunu gösteren olguların bulunmasından veya suç isnadı altındaki kişinin tutum ve davranışlarından anlaşılabilir.

22. Başvuru konusu olayda dört celsede tamamlanan yargılama sürecinde Mahkeme, başvurucunun duruşmanın ilk üç celsesine SEGBİS aracılığı ile katılımının sağlanması yönünde kararlar vermiştir. Duruşmaların yapıldığı tarihlerde tutuklu bulunduğu ceza infaz kurumundan duruşmalara SEGBİS aracılığı ile katılan başvurucu ise bu duruma karşı savunma hakkının kısıtlandığını ileri sürerek herhangi bir itirazda bulunmamış, ayrıntılı şekilde savunma yaparak hakkındaki suçlamalara yönelik iddia ve itirazlarını ileri srmuştir.

23. Somut olayda, başvurucunun doğrudan duruşmada hazır bulunma hakkından feragat ettiğine dair bir beyanı bulunmamakta ise de istemine aykırı olarak SEGBİS yoluyla duruşmalara katılmak zorunda bırakıldığını söylemek de mümkün gözükmemektedir. Zira duruşmalara SEGBİS aracılığı ile katıldığı sırada katılım sürecinde ses ve görüntü kalitesiyle ilgili sorun yaşandığına ilişkin bir iddia ve itiraza duruşma tutanakları ve başvuru formunda yer verilmemiştir. Başvurucunun duruşmalara bizzat katılma talebini celse aralarında Mahkemeye iletmemiş olması da dikkate alındığında söz konusu hakka ilişkin feragat etme iradesini zimnen ortaya koyduğu açıktır. Ayrıca başvurucunun SEGBİS aracılığı ile duruşmaya katılımının sonuçlarını makul olarak öngörebilecek durumda olmadığına dair somut bir veri bulunmadığı gibi duruşmada hazır bulunma hakkından feragat ile ilgili asgari usul güvencelerinin kendisine sağlanmadığına yönelik bir iddiası da başvuru formuna yansımamıştır. Buna ek olarak başvurucunun duruşmada hazır bulunma hakkından feragat etme iradesini gösterdiğine ilişkin kabul meşru olmaktan çıkaracak üstün bir kamu yararının mevcut olduğundan söz etmek de -somut olayın koşullarında- mümkün gözükmemektedir. Dolayısıyla başvurucunun duruşmada hazır bulunma hakkına bir müdahalede bulunulmadığı sonucuna varılmıştır.

24. Açıklanan gereklerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkına ilişkin olarak bir ihlalin bulunmadığı açık olduğundan başvurunun *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvuruçunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 15/6/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.